

EBA/GL/2023/07

27. studenoga 2023.

Smjernice kojima se izmjenjuju smjernice EBA/GL/2021/16

o značajkama pristupa nadzoru sprečavanja
pranja novca i financiranja terorizma koji se
temelji na riziku i mjerama koje se poduzimaju
kada se provodi nadzor koji se temelji na
procjeni rizika u skladu s člankom 48.
stavkom 10. Direktive (EU) 2015/849 (Smjernice
o nadzoru koji se temelji na riziku)

1. Obveze u pogledu usklađenosti i izvješćivanja

Status ovih smjernica

1. Ovaj dokument sadržava smjernice izdane na temelju članka 16. Uredbe (EU) br. 1093/2010¹. U skladu s člankom 16. stavkom 3. Uredbe (EU) br. 1093/2010 nadležna tijela i financijske institucije moraju ulagati napore da se usklade s ovim smjernicama.
2. U smjernicama se iznosi EBA-ino stajalište o odgovarajućim nadzornim praksama unutar Europskog sustava financijskog nadzora ili o tome kako bi se pravo Unije trebalo primjenjivati u određenom području. Nadležna tijela utvrđena u članku 4. točki 2. Uredbe (EU) br. 1093/2010 na koja se smjernice primjenjuju trebala bi se s njima uskladiti tako da ih na odgovarajući način uključe u svoje prakse (npr. izmjenama svojeg pravnog okvira ili nadzornih postupaka), uključujući u slučajevima kada su smjernice ponajprije namijenjene institucijama.

Zahtjevi u pogledu izvješćivanja

3. U skladu s člankom 16. stavkom 3. Uredbe (EU) br. 1093/2010 nadležna tijela moraju obavijestiti EBA-u o tome jesu li usklađena ili se namjeravaju uskladiti s ovim smjernicama, odnosno o razlozima neusklađenosti do 13.05.2024. U slučaju izostanka obavijesti unutar tog roka, EBA će smatrati da nadležna tijela nisu usklađena. Obavijesti se dostavljaju slanjem ispunjenog obrasca koji se nalazi na mrežnom mjestu EBA-e s naznakom „EBA/GL/2023/07”. Obavijesti bi trebale slati osobe s odgovarajućim ovlastima za izvješćivanje o usklađenosti u ime svojih nadležnih tijela. Svaka se promjena statusa usklađenosti također mora prijaviti EBA-i.
4. Obavijesti će se objaviti na mrežnim stranicama EBA-e u skladu s člankom 16. stavkom 3.

¹ Uredba (EU) br. 1093/2010 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. studenoga 2010. o osnivanju europskog nadzornog tijela (Europskog nadzornog tijela za bankarstvo), kojom se izmjenjuje Odluka br. 716/2009/EZ i stavlja izvan snage Odluka Komisije 2009/78/EZ (SL L 331, 15.12.2010., str. 12.).

2. Predmet, područje primjene i definicije

Adresati

5. Ove smjernice upućene su nadležnim tijelima kako su definirana u članku 4. stavku 2. točki (iii) Uredbe (EU) br. 1093/2010.

3. Provedba

Datum početka primjene

6. Ove smjernice primjenjuju se od 30. prosinca 2024.

4. Izmjene

i. Izmjene u dijelu „Predmet, područje primjene i definicije”

7. Točka 5. mijenja se kako slijedi:

„Ovim smjernicama utvrđuju se, u skladu s člankom 48. stavkom 10. Direktive (EU) 2015/8492 i člankom 36. stavkom 2. Uredbe (EU) 2023/1113³, značajke pristupa nadzoru sprečavanja pranja novca i financiranja terorizma (SPNFT) koji se temelji na riziku i mjerama koje bi nadležna tijela trebala poduzeti kada se provodi nadzor koji se temelji na procjeni rizika.”

8. Točka 8. mijenja se kako slijedi:

„Osim ako je drugačije naznačeno, pojmovi upotrijebljeni i utvrđeni u Direktivi (EU) 2015/849 i Uredbi (EU) 2023/1113 imaju isto značenje u ovim smjernicama. Osim toga, za potrebe ovih smjernica primjenjuju se sljedeće definicije:”

ii. Izmjene smjernice 4.1.: Provedba modela nadzora koji se temelji na riziku

4.1.3 Subjekti procjene

9. Točka 19. mijenja se kako slijedi:

„Ako nadležno tijelo zna ili na temelju opravdanih razloga sumnja da se rizik povezan s pojedinom kreditnom ili financijskom institucijom u klasteru znatno razlikuje od rizika povezanih s drugim kreditnim ili financijskim institucijama u klasteru, nadležno bi tijelo trebalo izdvojiti takvu kreditnu ili financijsku instituciju iz klastera i procijeniti je pojedinačno ili kao dio drugog klastera kreditnih institucija ili financijskih institucija koje su izložene sličnim razinama rizika od pranja novca i financiranja terorizma. Izdvajanje iz klastera trebalo bi, među ostalim, obuhvaćati sljedeće okolnosti:

- kreditna ili financijska institucija u stvarnom je vlasništvu pojedinaca u čiji se integritet sumnja zbog zabrinutosti povezanih s pranjem novca i financiranjem terorizma, ili
- okvir unutarnje kontrole kreditne institucije ili financijske institucije manjkav je, što utječe na ocjenu rezidualnog rizika kreditne institucije ili financijske institucije, ili
- kreditna institucija ili financijska institucija uvela je značajne promjene svojih proizvoda ili usluga ili je možda spojila te promjene s promjenama u pogledu kanala dostave, stranaka ili različitih geografskih područja na kojima pruža usluge ili proizvode.

² Direktiva (EU) 2015/849 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2015. o sprečavanju korištenja financijskog sustava u svrhu pranja novca ili financiranja terorizma, o izmjeni Uredbe (EU) br. 648/2012 Europskog parlamenta i Vijeća te o stavljanju izvan snage Direktive 2005/60/EZ Europskog parlamenta i Vijeća i Direktive Komisije 2006/70/EZ (SL L 141, 5.6.2015., str. 73.–117.).

³ Uredba (EU) 2023/1113 Europskog parlamenta i Vijeća od 31. svibnja 2023. o informacijama koje se prilažu prijenosima novčanih sredstava i određene kriptovalute i o izmjeni Direktive (EU) 2015/849 (preinaka) (SL L 150/9.6.2023., str. 1.).

Pri procjeni tih točaka nadležna tijela trebala bi uzeti u obzir procjene primjerenosti provedene u skladu s bonitetnim okvirima, posebno, prema potrebi, procjene primjerenosti članova upravljačkog tijela i voditelja kontrolnih funkcija, uključujući procjene provedene u skladu sa zajedničkim smjernicama ESMA-e i EBA-e za procjenu primjerenosti⁴ te EBA-inim Smjernicama o internom upravljanju⁵.

U slučaju pružatelja usluga povezanih s kriptovalutama, nadležna tijela trebala bi razmotriti primjenu glave II. odjeljaka 1., 2., 3. i 5., glave III. odjeljaka 6., glave IV. odjeljaka 8. i 9. i glave V. EBA-inih Smjernica o internom upravljanju za investicijska društva⁶ u svrhu SPNFT-a.⁷

4.1.4 Suradnja

10. Točka 22. mijenja se kako slijedi:

„Nadležna tijela trebala bi razmotriti cilj svoje suradnje i razmjene informacija s drugim dionicima i na temelju toga utvrditi najdjelotvorniji način za tu suradnju jer isti pristup nije nužno primjeren u svim okolnostima. Nadležna tijela trebala bi osobito osigurati djelotvornu suradnju s tijelima odgovorima za provedbu i bonitetni nadzor istog subjekta procjene.”

iii. **Izmjene smjernice 4.2.: 1. korak – utvrđivanje čimbenika rizika i čimbenika smanjenja rizika**

4.2.2 Izvori informacija

11. U točki 31. umeću se sljedeće nove podtočke:

„k) ishode analize jednog ili više naprednih analitičkih alata; ili”

„l) obavijesti o pružateljima platnih usluga ili pružateljima usluga povezanih s kriptovalutama koji opetovano ne dostavljaju tražene informacije, a koje su odgovornim nadležnim tijelima dostavljene u skladu s člankom 8. stavkom 2., člankom 12. stavkom 2., člankom 17. stavkom 2. i člankom 21. stavkom 2. Uredbe (EU) 2023/1113, u mjeri u kojoj su ti pružatelji obuhvaćeni područjem primjene nadzora nadležnog tijela.”

⁴ Zajedničke smjernice ESMA-e i EBA-e za procjenu primjerenosti članova upravljačkog tijela i nositelja ključnih funkcija na temelju Direktive 2013/36/EU i Direktive 2014/65/EU, [EBA/GL/2021/06](#).

⁵ Smjernica EBA-e o internom upravljanju na temelju Direktive 2013/36/EU, [EBA/GL/2021/05](#).

⁶ Smjernice EBA-e o internom upravljanju na temelju Direktive (EU) 2019/2034 [EBA/GL/2021/14](#).

⁷ Time se ne dovodi u pitanje članak 68. Uredbe (EU) 2023/1114 (MiCA) o mehanizmima upravljanja za pružatelje usluga povezanih s kriptovalutama.

4.2.5 Čimbenici rizika od pranja novca i financiranja terorizma na razini cijelog sektora

12. Točka 37. mijenja se kako slijedi:

„Nadležna tijela trebala bi dobro razumjeti čimbenike rizika koji su relevantni za sve sektore koji podliježu njihovu nadzoru. Kako bi utvrdila relevantne čimbenike rizika u relevantnim sektorima, nadležna bi tijela prvo trebala utvrditi sektore koji podliježu njihovu nadzoru. Kako bi stekla uvid u te sektore, nadležna tijela trebala bi kategorizirati obveznike u skladu s popisom institucija navedenih u definicijama kreditnih i financijskih institucija iz članka 3. stavaka 1. i 2. Direktive (EU) 2015/849.”

13. Točka 38. mijenja se kako slijedi:

„Ovisno o veličini sektora i prirodi subjekata procjene koji čine sektor, nadležna bi tijela trebala razmotriti mogućnost podjele sektora u daljnje podsektore. To će možda biti potrebno kada sektor čine subjekti procjene koji su vrlo raznoliki zbog toga što značajni udio subjekata procjene dijeli slične značajke i poslovne modele zbog kojih se razlikuju od ostatka sektora. Slične značajke među ostalim uključuju vrstu proizvoda i usluga koje pružaju, kanale isporuke koje upotrebljavaju i vrstu stranaka kojima pružaju usluge. Primjeri podsektora obuhvaćaju pružatelje usluga slanja novca, privatne banke, brokerske kuće i burze kriptoinovine, koji predstavljaju podsektore institucija za platni promet, kreditnih institucija, investicijskih društava i pružatelja usluga povezanih s kriptoinovinom. Kako bi stekla uvid u sektore i podsektore te njihove posebne značajke, nadležna tijela trebala bi se oslanjati na glavu II. EBA-inih Smjernica o čimbenicima rizika od pranja novca i financiranja terorizma.”

4.2.6 Vrsta informacija potrebnih za utvrđivanje čimbenika rizika

14. U točki 41. umeće se podtočka (I):

„I) ako je upotreba tehnologije, kao što je tehnologija decentraliziranog vođenja evidencije transakcija (DLT) ili značajke kojima se poboljšava anonimnost, ključna za poslovni model i poslovanje sektora ili podsektora, učinak te tehnologije na izloženost sektora ili podsektora riziku od pranja novca i financiranja terorizma.”

15. Točka 44. podtočka (c) i podtočka (f) mijenjaju se kako slijedi:

„c) prirodu i složenost proizvoda i usluga koje pružaju te vrstu transakcija koje provode;”

„f) geografsko područje poslovnih aktivnosti, osobito kada se one provode u visokorizičnim trećim zemljama⁸, kao i, ako je to primjenjivo, zemlje podrijetla ili poslovnog nastana znatnog

⁸ EBA-ine Smjernice o dubinskoj analizi stranaka i čimbenicima koje bi kreditne i financijske institucije trebale uzeti u obzir pri procjeni rizika od pranja novca i financiranja terorizma koji je povezan s pojedinačnim poslovnim odnosima i povremenim transakcijama („Smjernice o čimbenicima rizika od pranja novca i financiranja terorizma”) u skladu s člankom 17. i člankom 18. stavkom 4. Direktive (EU) 2015/849, [EBA/GL/2021/02](#).

dijela stranaka subjekta procjene i zemljopisne poveznice njegovih kvalificiranih dioničara ili stvarnih vlasnika;”

16. U točki 45. podtočki (a) umeće se sljedeća alineja:

„v) iz naprednih analitičkih alata i platformi u kojima se usluge subjekta procjene pružaju s pomoću DLT-a ili tehnologije lanca blokova.”

iv. Izmjene smjernice 4.3.: 2. korak – procjena rizika

4.3.3 Pojedinačne procjene rizika

17. Točka 59. podtočka (a) mijenja se kako slijedi:

„a) jesu li sustavi i kontrole u području SPNFT-a navedeni u članku 8. stavku 4. i članku 19.a Direktive (EU) 2015/849 uspostavljeni i primijenjeni. Te kontrole trebaju biti u dovoljnoj mjeri sveobuhvatne i razmjerne rizicima od pranja novca i financiranja terorizma;”

v. Izmjene smjernice 4.4.: 3. korak – nadzor

4.4.2 Nadzorna strategija

18. Točka 78. podtočka (e) mijenja se kako slijedi:

„e) utvrditi nadzorne resurse potrebne za provedbu nadzorne strategije te osigurati da su im dostupni dostatni resursi. Pri određivanju potrebnih resursa nadležna tijela trebala bi uzeti u obzir i tehnološke resurse koji su im potrebni za djelotvorno obavljanje njihovih funkcija, posebno ako je tehnologija ključna za funkcioniranje određenih sektora;”

4.4.4 Nadzorni alati

19. Točka 94. mijenja se kako slijedi:

„U nekim bi slučajevima nadležna tijela trebala razmotriti bi li kombinacija dvaju ili više alata bila djelotvornija. To obuhvaća situacije u kojima je nadležno tijelo zabrinuto zbog moguće netočnosti informacija zaprimljenih tijekom neizravnih nadzora ili u sklopu upitnika o sustavu SPNFT-a. U takvim će okolnostima nadležna tijela možda morati provjeriti točnost tih informacija putem izravnog nadzora, koji najčešće obuhvaća elemente kao što su uzorkovanje transakcija i spisa stranaka te razgovore s ključnim osobljem i članovima upravljačkog tijela. Kada je to potrebno, nadležna bi tijela trebala moći provoditi ad hoc nadzore koji nisu dio njihove nadzorne strategije i plana. Potreba za provedbom takvih nadzora može nastati zbog određenog događaja, koji može izložiti sektor/podsektor ili subjekte procjene povećanom riziku od pranja novca i financiranja terorizma, ili zbog značajnih promjena u izloženosti sektora/podsektora ili subjekata procjene riziku od pranja novca i financiranja terorizma ili ako

nadležno tijelo otkrije određene informacije, uključujući putem prijava nepravilnosti (*whistleblowing reports*), raširenih javnih navoda o protupravnim radnjama, informacija drugih javnih domaćih ili stranih tijela, zbog nove tipologije pranja novca i financiranja terorizma ili nalaza nadzora sustava i kontrola SPNFT-a ili zbog šireg okvira unutarnjih kontrola. Ako je nadležno tijelo zaključilo da je provedba ad hoc nadzora opravdana, trebalo bi utvrditi opseg i usmjerenost nadzora, hoće li nadzor obuhvaćati izravne elemente te postoji li potreba za uključivanjem drugih nadzornih tijela i za suradnjom s njima.”

4.4.5 Nadzorne prakse i nadzorni priručnik

20. Točka 101. podtočka (c) alineja i. mijenja se kako slijedi:

„i) primjerenost relevantnih politika i postupaka te jesu li te politike i postupci povezani s procjenom rizika cjelokupnog poslovanja te preispituju li se i, ako je potrebno, ažuriraju li se te politike i postupci kad god se promijeni procjena rizika cjelokupnog poslovanja;”

4.4.8 Naknadni nadzor (*Supervisory follow-up*)

21. Točka 117. mijenja se kako slijedi:

„Ako nadležna tijela sumnjaju da subjekt možda namjerno ne provodi djelotvorne sustave i kontrole, trebala bi razmotriti strože daljnje aktivnosti, kojima bi se osiguralo da će subjekt procjene bez odlaganja prestati s takvim postupanjem. U takvim bi okolnostima nadležna tijela trebala surađivati i razmjenjivati informacije s bonitetnim nadzornim tijelima, te, prema potrebi, s njima koordinirati djelovanja u odnosu na propuste subjekta procjene.”

4.4.9 Povratne informacije koje se dostavljaju sektoru

22. U točki 125. umeće se podtočka (f):

„f) zabrinutost zbog kvalitete i korisnosti izvješća o sumnjivim transakcijama.”

23. Točka 126. podtočke (a) i (b) mijenjaju se kako slijedi:

„a) smjernice su takve da subjektima procjene olakšavaju i pružaju potporu u provedbi djelotvornog pristupa na temelju rizika, uključujući objavljivanjem primjera najbolje prakse utvrđene u sektoru;”

„b) smjernicama se ne promiče ili ne odobrava, izravno ili neizravno, neopravdano smanjenje rizika čitavih kategorija stranaka u skladu sa Smjernicama o politikama i kontrolama kojima se osigurava učinkovito upravljanje rizicima od pranja novca i financiranja terorizma pri pružanju pristupa financijskim uslugama u skladu s Direktivom (EU) 2015/849 i EBA-inim Smjernicama o

čimbenicima rizika od pranja novca i financiranja terorizma, a osobito smjernicama 4.9., 4.10. i 4.11.⁹,”

24. U točki 126. umeće se podtočka (c):

c) ako je više nadležnih tijela odgovorno za nadzor u području SPNFT-a nad subjektima procjene u istom sektoru u državi članici, ta bi nadležna tijela trebala koordinirati svoje djelovanje i razmotriti izdavanje zajedničkih smjernica kako bi se utvrdila dosljedna očekivanja. Nadležna tijela trebala bi razmotriti jesu li druga tijela možda odgovorna za izdavanje smjernica o srodnim pitanjima i, prema potrebi, uskladiti se s tim tijelima.”

25. Točka 127. mijenja se kako slijedi:

„Nadležna tijela trebala bi razmotriti mogućnost sudjelovanja subjekata procjene i ostalih relevantnih dionika prilikom izrade nadzornih smjernica te bi trebala utvrditi najdjelotvorniji način za uspostavljanje suradnje u tom smislu. To sudjelovanje može, među ostalim, obuhvaćati postupak javnog savjetovanja, suradnju sa sektorom, osobito ako su regulativa i nadzor u tom sektoru novost, suradnju s trgovačkim udruženjima, financijsko-obavještajnim jedinicama, tijelima kaznenog progona, ostalim nadležnim tijelima ili državnim agencijama ili se može odvijati putem sudjelovanja na savjetodavnim forumima. Nadležna bi tijela trebala osigurati da je suradnjom obuhvaćen dovoljan udio dionika na koje će smjernice utjecati i da je dionicima ostavljeno dovoljno vremena da iznesu svoja stajališta.”

26. Točka 128. mijenja se kako slijedi:

„Nadležna bi tijela trebala povremeno procjenjivati primjerenost svojih postojećih smjernica za sektor, osobito ako su regulativa ili nadzor u tom sektoru novost. Takva bi se procjena trebala provoditi redovito ili na ad hoc osnovi i može biti potaknuta određenim događajima, uključujući izmjene nacionalnog ili europskog zakonodavstva ili izmjene nacionalne ili nadnacionalne procjene rizika, ili se može temeljiti na povratnim informacijama iz sektora. Ako nadležna tijela utvrde da postojeće smjernice više nisu ažurne ili relevantne, bez odlaganja trebaju obavijestiti sektor o potrebnim izmjenama.”

⁹ EBA-ine Smjernice o dubinskoj analizi stranaka i čimbenicima koje bi kreditne i financijske institucije trebale uzeti u obzir pri procjeni rizika od pranja novca i financiranja terorizma koji je povezan s pojedinačnim poslovnim odnosima i povremenim transakcijama („Smjernice o čimbenicima rizika od pranja novca i financiranja terorizma”) u skladu s člankom 17. i člankom 18. stavkom 4. Direktive (EU) 2015/849, [EBA/GL/2021/02](#).

4.4.10 Osposobljavanje osoblja nadležnog tijela

27. Točka 133. mijenja se kako slijedi:

„Nadležna bi tijela trebala izraditi program osposobljavanja, koji bi trebao biti prilagođen kako bi ispunjavao potrebe u pogledu određenih funkcija unutar nadležnog tijela, uzimajući u obzir obilježja sektora pod nadzorom, odgovornosti povezane s radnim mjestima, senioriteta i iskustva članova osoblja. Nadležna tijela trebala bi redovito ažurirati i preispitivati taj program osposobljavanja kako bi ostao relevantan.

Nadležna tijela trebala bi osigurati da osposobljavanje koje se pruža bude dovoljno sveobuhvatno kako bi relevantno osoblje imalo odgovarajuće tehničko stručno znanje za nadzor subjekata procjene. Prema potrebi, nadležna tijela trebala bi angažirati vanjskog pružatelja usluga osposobljavanja.

Nadležna bi tijela trebala pratiti razinu osposobljavanja koje su prošli pojedini članovi osoblja ili čitavi timovi, ovisno o slučaju.”

28. Umeće se nova točka 133.A:

„133A. Ako se nadležna tijela koriste uslugama vanjskih strana u svrhu provedbe (nekih dijelova) svojeg nadzornog plana ili određenog nadzornog zadatka iz odjeljka 4.4.7. ili na drugi način delegiraju nadzorne zadatke drugim nadzornim tijelima, nadležna tijela također bi trebala razmotriti uključivanje svih tih vanjskih strana u svoj program osposobljavanja.”

29. Točka 134. podtočka (c) i podtočka (d) mijenjaju se kako slijedi:

„c) procijeniti primjerenost, proporcionalnost i djelotvornost politika i postupaka subjekata procjene za sprečavanje pranja novca i financiranja terorizma, uključujući sve softvere i druge tehnološke alate, i širih sustava upravljanja te unutarnjih kontrola u odnosu na vlastite procjene rizika subjekata procjene i poslovne modele;”

„d) razumjeti različite proizvode, usluge i financijske instrumente, kao i rizike kojima su izloženi, uključujući one povezane s osnovnim tehnologijama koje se upotrebljavaju u pružanju tih proizvoda, usluga i instrumenata;”

30. U točki 134. umeće se podtočka (g):

„g) razumjeti tehnologiju na kojoj se temelje poslovni modeli, operacije i kontrole subjekata procjene kako bi se mogli procijeniti rizici i kontrole te kako bi se omogućila odgovarajuća primjena nadzornih alata (koji se temelje na tehnologijama).”

31. Točka 135. mijenja se kako slijedi:

„Osposobljavanje bi trebalo biti prilagođeno odgovornostima relevantnog osoblja i višeg rukovodstva u području SPNFT-a i može obuhvaćati interno i vanjsko osposobljavanje i konferencije, e-učenje, biltene, rasprave o studijama slučaja, pronalaženje osoblja, povratne informacije o dovršenim zadaćama i ostale oblike „učenja kroz praksu”. Ako je to potrebno i primjereno, nadležna bi tijela također trebala razmotriti popunjavanje postojećih praznina u znanju strateškim zapošljavanjem ili se oslanjati na potporu internih stručnjaka kao što su IT stručnjaci.”

32. Umeće se nova točka 135.A:

„135A. Ako je više nadležnih tijela u državi članici odgovorno za nadzor u području SPNFT-a u istom sektoru, nadležna tijela trebala bi razmotriti pružanje zajedničkog osposobljavanja kako bi se postiglo zajedničko razumijevanje primjenjivog okvira i načina njegove primjene te dosljedan nadzorni pristup. Nadležna tijela također bi mogla ostvariti koristi od razmjene znanja među nadležnim tijelima i s ostalim relevantnim domaćim i inozemnim tijelima, kao što su bonitetna nadzorna tijela, financijsko-obavještajna jedinica, relevantna tijela EU-a i nadzornici u području SPNFT-a iz drugih zemalja.”

vi. Izmjene smjernice 4.5.: 4. korak – praćenje i ažuriranje modela nadzora koji se temelji na riziku

4.5.2 Preispitivanje modela nadzora sprečavanja pranja novca i financiranja terorizma koji se temelji na riziku

33. U točki 148. podtočka (a) mijenja se kako slijedi:

a) profesionalnu i tehničku stručnost;”